

Joan Grijalbo Serres, de Gandesa a Mèxic

El dia 3 de juliol del 1911, naixia un infant a Gandesa, que seria l'editor més fructífer i icònic del segle XX. Era Joan Grijalbo Serres, fill de Tomàs Grijalbo Garcia, fill d'Albocacer, i de Casimira Serres i Serres, pu-billa de casa Mariet i Coll Curt de Gandesa. Era un superdotat, de memòria extraordinària i molt intel·ligent, sent el primer de l'escola. Als 16 anys va entrar a treballar de meritori al Banc de Reus i va obrir-se camí a Saragossa, on vivia el famós torero Nicanor Vilalta Serres, fill de Queretes, oncle seu. Un altre oncle,

Enric Sabaté, director d'una oficina del Zaragozano, va ser qui el va ins-tuir en el món de la banca, on el jo-ve Grijalbo va introduir-se en comp-tabilitat

Grijalbo, malgrat haver viscut pocs anys a Gandesa, servava l'accent i els girs lingüístics gandesans. El do de gents i bona presència, foren factors imprescindibles per obrir-se camí en un món desconegut que van deter-minar el seu futur. La seva mare li va ensenyar que un duro era un duro i n'havia de disposar quatre per gastar-ne dos. Va aprendre la gramàtica grà-cies al mestre Alsina i llegint periò-dics. Als 16 va entrar a treballar de meritori i desitjava ser amic dels di-rectius del banc i va servir-se d'a-questes qualitats per aconseguir-ho. Començant de subaltern, va arribar a banquer significat, entrant en políti-ca en plena guerra civil, a ser un exi-liat privilegiat a París i culminant la fama com a editor, el més gran d'his-panoamericana. Gràcies a les seves intuïcions, sense estudis universita-ris, havia de fer-se notar on petjava. I ja als 18 anys li encomanaren muntar sucursals a pobles dels voltants de Gandesa; Maella, Batea i Ascó. Li pagaven 30 duros i aviat va ascendir

a directiu al banc Zaragozano co-brant 80 duros i complementava el sou portant comptabilitat d'empreses particulars. Se sentia gandesà de cap a peus i sovint manifestava orgullós que havia nascut a una ciutat, quan Espinàs li va preguntar pel seu po-ble, contestant-li, "sàpiga que Gan-desa és Ciutat, la *Muy Heroica, Leal e Inmortal*, títol atorgat per Isabel II".

I així de directiu del banc va arribar al Sindicat de Banca i ser cap de la Unió General de Treballadors, es va afiliar al PSUC i va ser president del Montepío de Banca i nomenat direc-tor general de Comerç de la Genera-litat pel conseller Comorera. Va ser delegat de la Cambra del Llibre i de la Junta de les Obres del Port i escri-va articles al Butlletí de la Conselle-ria d'Economia. Va fundar una coo-perativa a la Vall d'Aran, on va patir un accident de trànsit, xafant-se la cama dreta i lluint les croses adver-tint que no era d'una ferida de gue-rra, quan tants xicots queien als camps de batalla. Havent de fugir acabada la contesa, va exiliar-se a Pa-rís on va procurar l'amistat de la flor-i-nata dels exiliats espanyols. Tenia una paga de 300 francs de la Genera-litat com a director general, però va

rebutjar-la quan va aconseguir el cà-rrec de cap de Correspondència del Servei d'Evacuació dels Refugiats Espanyols, gràcies a haver comprat una màquina per obrir els sobres. El sou li va augmentar a 600 francs, co-neixent escriptors i intel·lectuals dels quals s'hi va fer amic preparant l'exili a Amèrica. D'aquí li vingué l'amistat amb el president Tarradellas.

A Mèxic, en arribar-hi, s'hi va na-cionalitzar, va fundar l'editorial Atlanta on exercia de director fi-nancer, amb dos socis més. Aprengué l'ofici que li donà peu a crear l'any 1946, l'Editorial Grijalbo, obrint sucursals a la majoria de les capitals hispanoamericanes. Va te-nir un gran èxit publicant *best sellers*, engrandint l'editorial i obrint una agència a Barcelona.

Els seus lligams amb Gandesa mai els va perdre. Hi tenia la casa pairal, i el vaig conèixer. Anava amb el meu pare i es van saludar, davant la portalada de l'església arxiprestal. Recordaren temps de l'escola i quan jugaven al futbol. L'any 1993, va prologar un llibre d'economia sobre la Terra Alta, i el presentà a Gandesa al cinema de la SUG, publicat per Caixa Catalunya. Editant en llengua

Anton Monner
cronista de Gandesa

catalana va col·laborar amb un altre il·lustre gandesà, Enric Borràs Cu-bells, avi de l'actual foto-periodista, Jordi Borràs, creant la col·lecció Plec de Setze. En tornar a Barcelona va obrir noves editorials com Ju-nior, Bibliografies Gandesa, la Gri-jalbo-Dargaud i l'any 1988 va ven-dre part de les accions a l'Editorial italiana Mandodari, propietat de Berlusconi. Als 82 anys, va reini-ciar-se creant l'Edició Crítica i l'E-ditorial Serres en record a la família de Gandesa. Va ser guardonat amb el premi Cervantes, la Creu de Sant Jordi i la Medalla d'Or de Barcelo-na, entre altres distincions. Aquest gandesà que per l'esforç i per quali-tats personals va arribar al cim del món editorial, i icona de lideratge, fet per ell mateix, va morir als 91 anys a Barcelona.

FE D'ERRADES

En l'article de la pàgina 17 del nú-mero 1.196 amb el títol "Afectats pel soroll dels canons antipedregada a Ulldecona, en mans de la justícia ordi-nària", s'afirma erròniament que veïns de nuclis d'Ulldecona van en-viar una carta al conseller d'Agricul-tura de la Generalitat Valenciana perquè fes alguna cosa per a aturar el soroll dels canons. En realitat, la car-ta la va enviar l'alcalde de Ulldeco-na, Núria Ventura.